
	<p>Списание ЕПОХИ Издание на Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“</p> <p>Journal EPOCHI [EPOCHS] Edition of the Department of History of “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo</p>		<p>Том / Volume XXXIII (2025). Книжка / Issue 1</p>
---	---	--	---

DOI: 10.54664/DZGG7755

Маргарита КАРАМИХОВА* / Margarita KARAMINOVA

Отзив за: Павлин Чаушев. *Охранителни и заключващи системи през XVII–XIX век. Материалната култура в контекст.* – Велико Търново: Ровита, 2022. – 182 с. ISBN 978-954-8914-45-1; COBISS.BG -ID

A Review of: Pavlin Chaushev. *Security and locking systems in the 17th–19th centuries. Material culture in context.* – Veliko Tarnovo: Rovita,, 2022, 322 pp., ISBN 978-954-8914-45-1

Интересна и много ценна монография, озаглавена „Охранителни и заключващи системи през XVII – XIX век (Материалната култура в контекст)“, излезе от печат през 2022 г. Това е вторият монографичен труд на доцент Павлин Чаушев¹. В новото му изследване се разглеждат, на високо професионално ниво, охранителни системи, старинни резета, катинари, ключове, технологии на запечатвания, метално облечени врати, решетки, скривалища на ценности. За събиране на материалите авторът посещава множество музеи, галерии, църкви и манастирски обители, които са разположени както в съвременна България, така и в съседните балкански държави Северна Македония, Гърция, Румъния.

Задълбочавайки своите проучвания, Павлин Чаушев се обляга на достиженията на световно признати учени. Особено полезни, в това отношение, са изданията на автори като: Томас Дейвис, „Типология на римските брави и ключове“, Марк Уебър Тобиас, Гари Викън, Бил Филипс. Не са пропуснати имената и на българските проучватели: Христо Вакарелски, Александър Божинов, Димитър Друмев, Христо Кузов, Маргарита Карамихова, Константин Тотев, Елена Генова, Елена Пенчева².

Все пак досегашните изследвания са твърде разпръснати и недостатъчни за идентификация и класификация на артефактите по българските земи от доиндустриалното общество. Затова книгата на Павлин Чаушев е много полезна, като сериозен опит за доразкриване на облика на важен елемент от пестрото градско балканско културно наследство.

Методично събираната емпиричната информация изгражда информативен и увлекателен текст. Авторът умело ни въвежда в задълбочено академично изследване, съчетано с цветни илюстрации и богата библиография. Още в уводната част той отбелязва, че използва два метода за постигане на целите в своята работа: теренно-етнографски и сравнително-исторически. Монографията е пример за майсторско прилагане и на двата метода.

* **Маргарита Карамихова** – почетен професор на Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, България. Karamihova_m@abv.bg

¹ Първата му монография е издадена две години по-рано: [Чаушев, П. 2020].

² Библиографската справка е организирана прецизно в монографията.

Първа глава е озаглавена „Сигурност и заплахи за хората и тяхното имущество“. В нея се разглеждат връзките на най-разпространените системи за сигурност с обреди, обичаи и религиозни възгледи. Интересен пример в това отношение са съвременните „любовни катинари“, които се заключват на емблематични мостове както по планетата, така и у нас.

Други теми, с които се свързват системите за сигурност и заключения – това са християнските символи и наративните композиции. Демонстрирано е, че синхронно във Византия и в Западна Европа както монументалните изкуства, така и изящните икони и картини, достигат до своите върхове, но успоредно с тях се развиват и технологиите за сигурност. На Балканиите, съобразно събраната и анализирана информация, е проследимо, че се изработват образци, които са репликирани от предходните епохи на възход и просперитет. Авторът удачно използва примери на представители от католически орден, които описват средства за опазване ценностите в храмове, разположени на българска територия (например, доклад на Петър Богдан Бакшев). Интересни са връзките, които той проследява в хода на изложението, между ключовете и средствата за предпазване на ценности, и на самите изображения в библейски сюжети и композиции. В една от най-атрактивните и богато илюстрирани църкви от селището Арбанаси е представен надпис, който подсказва за запазването на практиките да се произнася проклетие спрямо посегателства над имуществото. Така етноложкото проучване разкрива своите възможности да подпомага историческото и археологическото познание.

Във Втора глава се представя същината на монографията: охранителните и заключващи системи, датирани от XVII–XIX век и техните прототипи. Изненадващо за този сравнително късен период, Павлин Чаушев открива запазена „египетска“ ключалка върху вратата на първи етаж от Констанцалиевата къща в село Арбанаси (XVII в.). Той разглежда подробно видове укрепени къщи и охранителните системи, които са оцелели в тях. По този начин проследява пътищата на влияния и възможностите за навлизане и приложение на нови технологии (нови ключалки, нови средства за предпазване от посегателства). Впечатляващи са описаните каси-сандъци, декорирани в стил „Lâle Devri“, както и дървените им реплики, запазени във Велико Търново, изработени от Колю Фичето.

В Трета глава обстойно се представят изображения, функции и символи на заключващите системи в българските земи през XVII, XVIII и XIX век. На базата на проучваните материали, авторът установява, че орнаментиката е смес от стилове, които са прониквали по нашите земи в продължение на много години. С присъщата му вещина той анализира брави, секретни ключалки, напречни греди и лостове по входи в богати къщи. Освен това детайлно разглежда украсите върху метални и дървени повърхности. Мотивите по тях често са директно заимствани от стила Барок. Логично, щом касите са предназначени за нуждите на преуспели търговци по време на османска власт и в украсата по тях могат да се открият мотиви с ориенталски произход (палмети, лалета, плетеници, напомнящи за арабската писменост). Особено важен е фактът, че в книгата постоянно се подчертават връзките между изображенията и народните обичаи.

В Заключението се обобщават всички резултати от изследването. Павлин Чаушев достига до сериозни и полезни изводи за развитието и влиянията на видовете заключващи и охранителни системи. Целият текст свързва в органично цяло подобаващо подобрени илюстрации, използвана литература (оксфордски тип цитиране) и резюме на английски език.

Вярвам, че монографията „Охранителни и заключващи системи през XVII–XIX век (Материалната култура в контекст)“ с автор доцент д-р Павлин Чаушев е съществен принос за съвременната българска етнология и ще се радва на сериозен интерес от страна на широк кръг читатели.

Павлин Чаушев е доктор по Етнология, един от много малкото в България експерти по материално културно наследство и перспективно развиващ се хабилитиран преподавател в Историческия факултет на Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“. Съосновател е на Център за етнология и културна антропология (ЦЕКА) към ВТУ и в това си качество е сред двигателите на много академични инициативи, които осигуряват връзката между изсле-

дователската и преподавателската работа. Сред тях се откроява изграждането на Националната академична мрежа за изследване на детето, децата и детството (НАМИДДД), основана от проф. д-к Маргарита Карамихова (ВТУ), доц. д-р Петя Банкова (ИЕФЕМ, БАН) и гл. ас. д-р Борислава Петрова (ВТУ) през 2020 г. В резултат от дейностите на ЦЕКА и на НАМИДДД се изгради ядро от млади и перспективни етнологи, принадлежащи към различни академични институции в страната, които прилагат пряко в преподавателската работа в трите степени на висшето образование научните си постижения.

Позволявам си да разширя отзива за академичното постижение, което представям с още впечатляващи приноси на автора. В текстовете си Павлин Чаушев води уверено темата за децата и детството [Чаушев, П. 2023, с. 224–247; Чаушев, П. 2020 б, с. 228–242; Чаушев, П. 2019, с. 55–62]. Той е вдъхновяван от широката палитра на изследователското поле както от утвърдените изследователки Петя Банкова [Банкова, П. 2024, с. 177–189; Банкова, П. 2023, с. 208–222; Bankova, P., Baeva, V. 2022, pp. 81–88; Банкова, П. 2021, с. 359–379; Bankova, P. 2020, pp. 7–10; Bankova, P. 2020, pp. 15–25; Bankova, P. 2019, pp. 103–120; Банкова, П. 2019, с. 112–118; Банкова, П. 2018, с. 34–50; Bankova, P. 2017, pp. 113–132], Светлана Антова [Антова, С. 2017; Антова, С. 2019; Антова, С. 2020; Антова, С. 2021], Радина Илиева [Илиева, Р. 2023; Илиева, Р. 2023, с. 48–65; Илиева, Р. 2023 б; Илиева, Р. 2023 в; Илиева, Р. 2022, с. 133–160; Илиева, Р. 2022 б, Илиева, Р. 2021, Илиева, Р. 2021 б, с. 227–243], Борислава Петрова [Петрова, Б. 2021; Петрова, Б. 2020, с. 73–84; Петрова, Б. 2019, с. 112–117; Петрова, Б. 2018, с. 383–392; Петрова, Б. 2018 б с. 258–266., Петрова, Б. 2016, с. 224–232], Пламена Кирова [Кирова, П. 2018; Кирова, П. 2018 б, с. 156–160; Кирова, П. 2019, 128–138; Кирова, П. 2020, с. 352–366; Кирова, П. 2021, с. 195–243; Кирова, П. 2022], така и от останалите колеги от екипа на ВТУ – Пламен Събев [Събев, П. 2019, с. 674–685; Събев, П. 2020, с. 26–60; Събев, П. 2020 б, с. 62–73], Кремена Маркова [Маркова, К. 2020, с. 112–124] и Ваня Иванова [Иванова, В. 2023, с. 188–224]. Прегледът на работата на, вече традиционният форум „Детето, децата, детството (етнокултурни аспекти)“, който се провежда от 2018 г. в гр. Сопот в партньорство между Център за етнология и културна антропология и Къща музей „Иван Вазов“ – Сопот, както и на публикуваните сборници, показва, че е изградено здраво ядро от млади и перспективни учени, свързващи плътно изследователската си работа с преподаването в трите степени на висшето образование в специалност Етнология в Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Ръководителят на колегиума по Етнология и на Центъра по етнология и културна антропология, доц. д-р Павлин Чаушев и академичните партньори задават оптимистична перспектива в разширяването на европейското пространство на познанието, съчетавайки академични постижения с преподавателската си дейност.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Антова, С. 2017 – Св. Антова. More than to Raise a Child from a Distance Mobile Parents and Their Children Left Behind in Bulgaria. Kurtenbach, S., B. Citlak, M. Luenebergm, M. Zlatkova (Eds.) The New Diversity of Family Life in Europe. Mobile Ethnic Groups and Flexible Boundaries, Springer, Germany Chat Conversation.

Антова, С. 2019 – Св. Антова. Децата на новите мобилни цигани. По примера на Белоградчик. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. М. Карамихова, Б. Петрова (съст.). Т. 1. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2019. [Sv. Antova. Detsata na novite mobilni tsignani. Po primera na Belogradchik. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. M. Karamihova, B. Petrova (sast.). T. 1. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2019].

Антова, С. 2020 – Св. Антова. Чужбина в картинки. Детски представи за трудовите миграции. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. Т. 2. М. Карамихова, Б. Петрова (съст.). Велико Търново: Фабер, 2020. [Sv. Antova. Chuzhbina v kartinki. Detski predstavi za trudovite migratsii. – V: Grad-

ivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. T. 2. M. Karamihova, B. Petrova (sast.). Veliko Tarnovo: Faber, 2020].

Антова, С. 2021 – Св. Антова. Граници по време на пандемия. М. Карамихова, П. Банкова, (съст.). Динамика на социалното пространство. Сборник с доклади Национална научна кръгла маса 4–5 март 2021 г. Велико Търново: Фабер, 2021. [Sv. Antova. Granitsi po vreme na pandemiya. M. Karamihova, P. Bankova, (sast.). Dinamika na sotsialnoto prostranstvo. Sbornik s dokladi Natsionalna nauchna kragla masa 4–5 mart 2021 g. Veliko Tarnovo: Faber, 2021].

Банкова, П. 2024 – П. Банкова. Политическа социализация чрез дипломация: посещението на френския президент Франсоа Митеран във Френската гимназия в София, 19 януари 1989 г. – В: А. Каракачанов (съст.) Социални промени в посткомунистическа Източна Европа. София: „За буквите – О писменехъ“, 2024, 177–189. [P. Bankova. Politicheska sotsializatsiya chrez diplomatsiya: poseshtenieto na frenskiya prezident Fransoa Miteran vav Frenskata gimnaziya v Sofia, 19 yanuari 1989 g. – V: A. Karakachanov (sast.) Sotsialni promeni v postkomunisticheska Iztochna Evropa. Sofiya: „Za bukвите – O pismenehy“, 2024, 177–189].

Банкова, П. 2023 – П. Банкова. Насилието над деца между традицията, дисциплинирането и престъплението. – В: Кънев, Ст. М. Яниславова, Б. Първанов, Н. Иванова (съст.). София – Скопие: културна динамика на градските пространства. София: Ерове, 2023, 208–222. [P. Bankova. Nasiliето nad detsa mezhdu traditsiyata, distsipliniraniето i prestaplenieto. – V: Kanev, St. M. Yanislavova, B. Parvanov, N. Ivanova (sast.). Sofiya – Skopie: kulturna dinamika na gradskite prostranstva. Sofia: Erove, 2023, 208–222].

Банкова, П. 2021 – П. Банкова. Войната в „Киберландия“. – В: Войната и мирът – минало, настояще, предизвикателства. Доклади от международна научна конференция 22 юни 2018 г. Велико Търново. съст. П. Ст. Петков. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2012, 359–379. [P. Bankova. Voynata v „Kiberlandiya“. – V: Voynata i mirat – minalo, nastoyashte, predizvikatelstva. Dokladi ot mezhduнародna nauchna konferentsiya 22 yuni 2018 g. Veliko Tarnovo. sast. P. St. Petkov. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2012, 359–379].

Банкова, П. 2019 – П. Банкова. Да излезем навън да си поиграем или ще си останем въщи. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. Т. I. Карамихова, М., Петрова, Б. (Съст.) Велико Търново: Фабер, 2019, 112–118. [P. Bankova. Da izlezem navan da si poigraem ili shte si останem vkashti. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. T. I. Karamihova, M., Petrova, B. (Sast.) Veliko Tarnovo: Faber, 2019, 112–118].

Банкова, П. 2018 – П. Банкова. (Не)Видимите граници на лагера, в който живяхме по време на комунистическия режим. – В: Материалните и нематериални граници. Изследване на процесите на конструиране на граници. Карамихова, М. (съст.) Велико Търново: ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, 2018, 34–50. [P. Bankova. (Ne)Vidimite granitsi na lagera, v koyto zhivyahme po vreme na komunisticheskiya rezhim. – V: Materialnite i nematerialni granitsi. Izsledvane na protsesite na konstruirane na granitsi. Karamihova, M. (sast.) Veliko Tarnovo: VTU „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2018, 34–50].

Иванова, В. 2023 – В. Иванова. Ароматите на социализма: българската парфюмерийна продукция на съветския пазар. – В: Социализмът през петте сетива. М. Карамихова, П. Банкова (съст.). Габрово: „Кредо–3М“ ООД, 2023, 188–224. [V. Ivanova. Aromatite na sotsializma: balgarskata parfumeriyna produktsiya na savetskiya pazar. – V: Sotsializmat prez pette setiva. M. Karamihova, P. Bankova (sast.). Gabrovo: „Kredo–3M“ OOD, 2023, 188–224].

Илиева, Р. 2023. – Р. Илиева. Детските лагери през социализма в спомените и разказите на техните съвременници. – В: Шарланова, В. (съст.) Живот, посветен на науката. Сборник с материали от конференцията „В памет на проф. д.и.н. Георги Георгиев“, 2–3 ноември 2020 г., София, ИЕФЕМ – БАН: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2013. [R. Ilieva. Detskite lageri prez sotsializma v spomenite i razkazite na tehnite savremennitsi. – V: Sharlanova, V. (sast.) Zhivot, posveten na naukata. Sbornik s materialni ot konferentsiyata „V pamet na prof. d.i.n. Georgi Georgiev“, 2–3 noemvri 2020 g., Sofia, IEFEM – BAN: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“, 2013].

Илиева, Р. 2023 – Р. Илиева. Оздравителният детски лагер в България в периода на социализма. – Българска етнология, XLIX, 1, 2013, 48–65. [R. Ilieva. Ozdravitelniyat detski lager v Bulgariya v perioda na sotsializma. – Balgarska etnologiya, XLIX, 1, 2013, 48–65].

Илиева, Р. 2023 – Р. Илиева. Противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в България – предотвратяване и превантивна дейност през втората половина на XX в. – В: София-Скопие: културна динамика на градските пространства. Кънев, Ст. М. Яниславова, Б. Първанов, Н. Иванова (съст.). София: Ерове, 2023. [R. Ilieva. Protivoobshchestveni proyavi na maloletni i nepalnoletni v Bulgariya –

predotvratyavane i prevantivna deynost prez vtorata polovina na XX v. – V: Sofiya-Skopie: kulturna dinamika na gradskite prostranstva. Kanev, St. M. Yanislavova, B. Parvanov, N. Ivanova (sast.). Sofia: Erove, 2023].

Илиева, Р. 2023 б – Р. Илиева. Храната в социалистическите детски лагери. Сензитивна памет и оценки. – В: Сборник Социализмът през петте сетива. Габрово. Карамихова, М., П. Банкова (съст.). София: КРЕДО-3М. [R. Ilieva. Hranata v sotsialisticheskite detski lageri. Senzitivna pamet i otsenki. – V: Sbornik Sotsializmat prez pette setiva. Gabrovo. Karamihova, M., P. Bankova (sast.). Sofia: KREDO-3M, 2023].

Илиева, Р. 2022 – Р. Илиева. Ученическите лагери в България – съвременно състояние и значение за социализацията на децата. – В: Брактът, семейството, родът, обществото: аспекти, проблеми, научни възгледи и интерпретации. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. д.н.к. Маргарита Карамихова. Банкова, П. (съст.). Велико Търново: Фабер, 2022, 133–160. [R. Ilieva. Uchenicheskite lageri v Balcaria – savremenno sastoyanie i znachenie za sotsializatsiyata na detsata. – V: Brakat, semeystvoto, rodat, obshtestvoto: aspekti, problemi, nauchni vazgledi i interpretatsii. Sbornik v chest na 65-godishninata na prof. d.n.k. Margarita Karamihova. Bankova, P. (sast.). Veliko Tarnovo: Faber, 2022, 133–160].

Илиева, Р. 2022 б – Р. Илиева. Детските лагери като форма на обучение в превенция и среда за преодоляване на последици от природни бедствия. – В: Бедствията. Антропологичният поглед. The Disasters / The Anthropological View. Сборник с доклади от международната конференция „Ethnography of Disasters / Етнография на бедствията”. Маева, М., Й. Еролова, Е. Цанева (съст.). София, 11–12 май 2021 г. София: Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, 2022. [R. Ilieva. Detskite lageri kato forma na obuchenie v preventsiya i sreda za preodolyavane na posleditsi ot prirodni bedstviya. – V: Bedstviyata. Antropologichniyat pogled. The Disasters / The Anthropological View. Sbornik s dokladi ot mezhduнародната konferentsiya „Ethnography of Disasters / Etnografiya na bedstviyata”. Maeva, M., Y. Erolova, E. Tsaneva (sast.). Sofiya, 11–12 may 2021 g. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. M. Drinov“, 2022].

Илиева, Р. 2021 – Р. Илиева. „Детският лагер – идеология и трансформации“. – В: Динамика на социалното пространство. Сборник с доклади Национална научна кръгла маса 4–5 март 2021 г. М. Карамихова, П. Банкова, (съст.). Велико Търново: Фабер, 2021, 227–243. [R. Ilieva. „Detskiyat lager – ideologiya i transformatsii“. – V: Dinamika na sotsialnoto prostranstvo. Sbornik s dokladi Natsionalna nauchna kragla masa 4–5 mart 2021 g. M. Karamihova, P. Bankova, (sast.). Veliko Tarnovo: Faber, 2021, 227–243].

Кирова, П. 2018 – П. Кирова. Детският свят, претворен в игра. Втората половина на XX век. – В: Светът на българина през XX век. София: Парадигма, 2018. [P. Kirova. Detskiyat svyat, pretvoren v igra. Vtorata polovina na XX vek. – V: Svetat na balgarina prez XX vek. Sofia: Paradigma, 2018].

Кирова, П. 2018 б – П. Кирова. „Челик“ – фестивал на игрите. – В: Паметта е жива. Научни четения по хуманитаристика в рамките на МФФ – Бургас’ 2018. Съст. Д. Радойнова, А. Анчев. Бургас: ФЛАТ, 2018, 156–160. [P. Kirova. „Chelik“ – festival na igrите. – V: Pametta e zhiva. Nauchni cheteniya po humanitaristika v ramkite na MFF – Bargas’ 2018. Sast. D. Radoynova, A. Anchev. Bargas: FLAT, 2018, 156–160].

Кирова, П. 2019 – П. Кирова. Местата за детски игри в спомените за детството. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. Том I. състав. М. Карамихова, Б. Петрова. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2019, 128–138. [P. Kirova. Mestata za detski igri v spomenite za detstvoto. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. Tom I. sastav. M. Karamihova, B. Petrova. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2019, 128–138].

Кирова, П. 2020 – П. Кирова. Град, деца, игра, музей. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. Том II. състав. М. Карамихова, Б. Петрова. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2020, 352–366. [P. Kirova. Grad, detsa, igra, muzey. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. Tom II. sastav. M. Karamihova, B. Petrova. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2020, 352–366].

Кирова, П. 2021 – П. Кирова. „Аз каня теб на моя ден рожден...“ – как празнуваме детски рожден ден. – В: Динамика на социалното пространство. Национална кръгла маса, проведена на 4–5 март 2021 г. синхронно он-лайн. Съст.: М. Карамихова, П. Банкова. Велико Търново: Фабер 2021, 195–243. [P. Kirova. „Az kanya teb na moya den rozhden...“ – kak praznuvame detski rozhden den. – V: Dinamika na sotsialnoto prostranstvo. Natsionalna kragla masa, provedena na 4–5mart 2021 g. sinhronno on-layn. Sast.: M. Karamihova, P. Bankova. Veliko Tarnovo: Faber 2021, 195–243].

Кирова, П. 2022 – П. Кирова. „Къде са ми детските книжки...?“ – етноложки поглед върху книжките и играчките за деца. – В: Сборник от Пета национална конференция „Детето, децата, детството (етнокултурни аспекти)” 1–2 юни 2022 година, организирана от ЦЕКА към ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” и КМ „Иван Вазов” гр. Сопот. [P. Kirova. „Kade sa mi detskite knizhki...?“ – etnolozhki pogled

varhu knizhkite i igrachkite za detsa. – V: Sbornik ot Peta natsionalna konferentsiya „Deteto, detsata, detstvoto (etnokulturni aspekti)” 1–2 yuni 2022 godina, organizirana ot TSEKA kam VTU „Sv. Sv. Kiril i Metodiy” i KM „Ivan Vazov” gr. Sopot].

Маркова, К. 2020 – К. Маркова. Една хипотеза относно социалния произход на двама предстоятели на епископски катедри в българските земи през IX–XII век. – В: Мартенски студентски четения 2019 г. Сборник с материали от Девета студентска научна конференция във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Т. 6. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 112–124. [K. Markova. Edna hipoteza odnosno sotsialniya proizhod na dvama predstoyатели na episkopski katedri v balgarskite zemi prez IX–XII vek. – V: Martenski studentski cheteniya 2019 g. Sbornik s materialy ot Deveta studentska nauchna konferentsiya vav VTU „Sv. sv. Kiril i Metodiy“. T. 6. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 112–124].

Петрова, Б. 2021 – Б. Петрова. Спомен за едно щастливо детство. Велико Търново: Ровита, 2021. [B. Petrova. Spomen za edno shtastливо detstvo. Veliko Tarnovo: Rovita, 2021].

Петрова, Б. 2020 – Б. Петрова. Родилни обичаи и обреди в Сопот – традиции и развитие – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. Сборник с материали от втора национална научна конференция „Детето, децата, детството (етнокултурни аспекти)“, гр. Сопот, 1–2 юни 2019 г. М. Карамихова, Б. Петрова (съст.). Велико Търново: Фабер, 2020, 73–84. [Petrova. Rodilni obichai i obredi v Sopot – traditsii i razvitie – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. Sbornik s materialy ot vtorа natsionalna nauchna konferentsiya „Deteto, detsata, detstvoto (etnokulturni aspekti)“, gr. Sopot, 1–2 yuni 2019 g. M. Karamihova, B. Petrova (sast.). Veliko Tarnovo: Faber, 2020, 73–84].

Петрова, Б. 2019 – Б. Петрова. Кръщенето – традиционни схващания и съвременни практики. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. Сборник с материали от национална научна конференция „Детето, децата, детството (етнокултурни аспекти)“, гр. Сопот, 1–2 юни 2018 г. М. Карамихова, Б. Петрова (съст.). Велико Търново: Фабер, 2019, 112–117. [B. Petrova. Krashteneto – traditsionni shvashtaniya i savremenni praktiki. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. Sbornik s materialy ot natsionalna nauchna konferentsiya „Deteto, detsata, detstvoto (etnokulturni aspekti)“, gr. Sopot, 1–2 yuni 2018 g. M. Karamihova, B. Petrova (sast.). Veliko Tarnovo: Faber, 2019, 112–117].

Петрова, Б. 2018 – Б. Петрова. Граници в детството в малкия град и селото през периода от края на XIX до средата на XX век. – В: Мартенски студентски четения. Сборник с материали от Седма студентска научна конференция във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Т. 4. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2018, 383–392. [B. Petrova. Granitsi v detstvoto v malkiya grad i seloto prez perioda ot kraя na XIX do sredata na XX vek. – V: Martenski studentski cheteniya. Sbornik s materialy ot Sedma studentska nauchna konferentsiya vav VTU „Sv. sv. Kiril i Metodiy“. T. 4. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2018, 383–392].

Петрова, Б. 2018 б – Б. Петрова. Участието на децата в традиционната празнична обредност в Сопотския край. – В: Известия на Регионален исторически музей – Габрово, Том V, 2018, 258–266. [B. Petrova. Uchastieto na detsata v traditsionnata praznichna obrednost v Sopotskiya kray. – V: Izvestiya na Regionalen istoricheski muzey – Gabrovo, Tom V, 2018, 258–266].

Петрова, Б. 2016 – Б. Петрова. „Чух и забравих. Видях и запомних. Преживях и разбрах“ – В: Предизвикателствата пред историческото образование през XXI в. Съст. В. Стойчева. София: Фондация „Професор Румяна Кушева“, 2016, 224–232. [B. Petrova. „Chuh i zabravih. Vidyah i zapomnih. Prezhivyah i razbrah“ – V: Predizvikatelstvata pred istoricheskoto obrazovanie prez XXI v. Sast. V. Stoycheva. Sofiya: Fondatsiya „Profesor Romyana Kusheva“, 2016, 224–232].

Събев, П. 2019 – П. Събев. Зографи от Бока-Которска школа и техните икони (XVIII–XIX в.) – В: Търновска книжовна школа. Пространства на паметта: единадесети международен симпозиум, Велико Търново, 26–29 октомври 2017 г. Т. 11. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2019, 674–685. [P. Sabev. Zografi ot Boka-Kotorska shkola i tehните ikoni (XVIII–XIX v.) – V: Tarnovska knizhovna shkola. Prostranstva na pametta: edinadeseti mezhdunaroden simpozium, Veliko Tarnovo, 26–29 oktomvri 2017 g. T. 11. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 2019, 674–685].

Събев, П. 2020 – П. Събев. Иконата и детето. – В: Сборник Градиво за изследване на детето, децата, детството. М. Карамихова, П. Банкова, (съст.), Кн. II. Велико Търново: Фабер, 2020, 26–60. [P. Sabev. Ikonata i deteto. – V: Sbornik Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. M. Karamihova, P. Bankova, (sast.), Kн. II. Veliko Tarnovo: Faber, 2020, 26–60].

Събев, П. 2020 – П. Събев. Иконата на свети Йоан Търновски (Трапезундски). Традиции в изкуството и съвременност. – В: Сборник „Градиво за изследване на традициите“, съст. М. Карамихова. Велико Търново: Фабер, Велико Търново, 2020, 62–73. [P. Sabev. Ikonata na sveti Yoan Tarnovski (Trapezundski). Traditsii v izkustvoto i savremennost. – V: Sbornik „Gradivo za izsledvane na traditsiite“, съст. М. Карамихова. Велико Търново: Фабер, Велико Търново, 2020, 62–73].

zundski). Traditsii v izkustvoto i savremennost. – V: Sbornik „Gradivo za izsledvane na traditsiite“, sast. M. Karamihova. Veliko Tarnovo: Faber, Veliko Tarnovo, 2020, 62–73].

Чаушев, П. 2020 – П. Чаушев. Метални накити и украшения от Северна България (Втората половина на XIX – средата на XX в.). Велико Търново: Ровита, 2020. 176 с. ISBN 978-954-8914-43-7; COBISS.BG-ID 40942856. [P. Chaushev. Metalni nakiti i ukrasheniya ot Severna Bulgariya (Vtorata polovina na XIX – sredata na XX v.). Veliko Tarnovo: Rovita, 2020. 176 s. ISBN 978-954-8914-43-7; COBISS.BG-ID 40942856].

Чаушев, П. 2023 – П. Чаушев. Сувенирите през социализма – В: Социализмът през петте сетива. М. Карамихова, П. Банкова (съст.). Габрово, Изд. „Кредо – 3М“ ООД, 2023, 224–247. [P. Chaushev. Suvenerite prez sotsializma – V: Sotsializmat prez pette setiva. M. Karamihova, P. Bankova (sast.). Gabrovo, Izd. „Kredo – 3M“ OOD, 2023, 224–247].

Чаушев, П. 2020 б – П. Чаушев. Играчките през социализма. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството: втора национална научна конференция „Детето, децата, детството (етнокултурни аспекти)“, Сопот, 1–2 юни 2019 г. Кн. 2. М. Карамихова, Б. Петрова (съст.). Велико Търново: Фабер, 228–242. [P. Chaushev. Igrachkite prez sotsializma. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto: vtora natsionalna nauchna konferentsiya „Deteto, detsata, detstvoto (etnokulturni aspekti)“, Sopot, 1–2 yuni 2019 g. Кн. 2. М. Karamihova, B. Petrova (sast.). Veliko Tarnovo: Faber, 228–242].

Чаушев, П. 2019 – П. Чаушев. Традиционни детски накити и украшения. – В: Градиво за изследване на детето, децата, детството. М. Карамихова, Б. Петрова (съст.). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново: Фабер, 2019, 55–62. [P. Chaushev. Traditsionni detski nakiti i ukrasheniya. – V: Gradivo za izsledvane na deteto, detsata, detstvoto. M. Karamihova, B. Petrova (sast.). Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, Veliko Tarnovo: Faber, 2019, 55–62].

Bankova, P. 2017 – P. Bankova. Children Play War. – Venets: The Belogradchik Journal for Local History, Cultural Heritage and Folk Studies, 8, 1, 2017, 113–132.

Bankova, P. 2019 – P. Bankova. The Value of the Gift and the Price of the Present. – Ethnologia Bulgarica, № 6, 2019, 103–120.

Bankova, P. 2020 – P. Bankova. Childhood Research – Presentation, Problems and Guidelines. Preface. – In: Bankova, P., Janning, M., et al. (Eds.) Sociocultural Dimensions of Childhood. Sofia: Academic Publishing House „Prof. Marin Drinov“, 2020, 7–10.

Bankova, P. 2020 б – P. Bankova. Childhood: Reconstructing, Remembering, Inventing. The Children's Camp in Bulgaria during the Communist Regime. – In: Bankova, P. et al. (Eds.) Sociocultural Dimensions of Childhood. Sofia: Academic Publishing House „Prof. Marin Drinov“, 2020, 15–25.

Bankova, P., Baeva, V. 2022 – P. Bankova, V. Baeva. Whoever tramples the breadcrumbs will go blind: Cultural norms regarding feeding children and eating in Bulgarian society. A conversation between Petya Bankova and Vihra Baeva – In: Journal of Folklore and Popular Culture. Literatura Ludowa, Vol. 66 No. 1: Children, Food, and Media, 2022, 81–88.

Ilieva, R. 2021 – R. Ilieva. The Role of Religious Institutions and Organizations for the Founding of Children's Summer Resorts in the First Half of the 20th c. – In: Venets: The Belogradchik Journal for Local History, Cultural Heritage and Folk Studies, 6, 2021.